

Grunnlovsforslag 2

(2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Dagfinn Høybråten, Anne Tingelstad Wøien, Erling Sande og Hallgeir H. Langeland

Dokument 12:2 (2011–2012)

Grunnlovsforslag fra Dagfinn Høybråten, Anne Tingelstad Wøien, Erling Sande og Hallgeir H. Langeland om endring av Grunnloven § 110 b – vern om matjordressursene

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortinget vedtok 25. mai 1992 en bestemmelse om miljøvern som § 110 b i Grunnloven. I bestemmelsens første ledd annet punktum heter det: «Naturens Ressourcer skulle disponeres ud fra en langsiktig og alsidig Betragtning, der ivaretager denne Ret ogsaa for Efterslægten.» (jf. Dokument nr. 12:15 (1987–1988) og Innst. S. nr. 163 (1991–1992)). Vern av matjordressursene var ikke spesifikt nevnt under behandlingen av forslaget.

Forslagsstillerne mener at forvaltningen av det grunnlaget for matproduksjon som matjordressursene representerer, er verdier av en slik langsiktig karakter at det berettiger til å bli eksplisitt nevnt i Grunnloven.

Presset mot matjordressursene

I Norge er kun 3 pst. (10 068 km²) av landarealet dyrket mark. Til sammenligning består 38 pst. av landarealene av skog, 44 pst. av fjell og vidde, mens hele 16 pst. er vernet.

Norge har lavere andel fulldyrket mark i forhold til de fleste land det er naturlig å sammenligne seg med. På verdensbasis er 10,7 pst. av arealet fulldyrket mark, ifølge Verdensbanken.

I løpet av de siste 50 årene har over 1 million dekar (1 000 km²) dyrket og dyrkbar mark blitt

omdisponert i Norge. I den siste femårsperioden har nærmere 15 000 dekar blitt omdisponert hvert år.

I 2008 var det 1,79 dekar fulldyrket mark per innbygger i Norge. På verdensbasis var det tilsvarende tallet 2,1. I 2011 er Norge nede i 1,67 dekar fulldyrket mark per innbygger.

Statistisk sentralbyrås (SSBs) befolkningsutviklingsprognoser viser at med en middels befolkningsvekst vil Norge passere 6 millioner innbyggere innen 25 år. Med dagens omdisponeringstakt vil en i 2030 være nede i 1,35 dekar fulldyrket mark per innbygger.

I områdene rundt de største byene og tettstedene ligger den mest produktive jorda (matkornjord). Det er også her nedbyggingspresset er størst.

Matjord per innbygger reduseres ytterligere ved at ca. 1 pst. av det fulldyrkede arealet går ut hvert år, som følge av manglende lønnsomhet og strukturrasjonalisering. Produksjonsevnen til matjorda blir dessuten redusert på grunn av manglende grøfting, kalking og vedlikehold. Videre fører større traktorer og redskaper til økt jordpakking.

Det er en økning i arealer som er godkjent nydyrket. I 2010 ble 19 860 dekar godkjent for nydyrking. Dette er 4 707 dekar mer enn året før (2009). Det er likevel slik at produksjonsevnen til ny jord er dårligere enn kultivert matjord. En stor del av dyrkingen gjøres også i områder hvor det ikke kan produseres matkorn.

Det er i dag 7 milliarder mennesker i verden, og beregninger viser at det innen 2045 vil være 9 milliarder. Per i dag har hvert menneske 2,2 dekar fulldyrket jord til disposisjon. Skal det være like mye jord per menneske i 2050, må verdens matjordareal økes vesentlig.

Forslagsstillerne mener i lys av dette at matjordressursene bør nevnes eksplisitt i Grunnlovens bestemmelse om naturressursene.

Grunnlovsforslag om matjordvern

Myndighetenes praktisering av jordlova må ta utgangspunkt i at det dreier seg om forvaltning av folkets framtidige eksistensgrunnlag. Å ta vare på matjorda er å ta vare på jordas viktigste ressurs for å sikre kommende slekter mat.

Forvaltningen av jordlova må derfor følge prinsippene fastsatt i miljøvernbestemmelsen i Grunnloven § 110 b.

Grunnloven § 110 b lyder slik i dag:
§ 110 b

Enhver har Ret til et Milieu som sikrer sundhed og til en Natur hvis Produktionsævine og Mangfold bevares. Naturens Ressourcer skulle disponeres ud fra en langsiktig og alsidig Betragtning, der ivaretager denne Ret ogsaa for Efterslægten.

For at ivaretage deres Ret i Henhold til foregaaende Led, ere Borgerne berettigede til Kundskab om Naturmilieuets Tilstand og om Virkningerne af planlagte og iværksatte Indgreb i Naturen.

Statens Myndigheder give nærmere Bestemmelser til at gennemføre disse Grundsætninger.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Grunnloven § 110 b første ledd annet punktum skal lyde:

Naturens Ressourcer, *herunder Madjordressourcer*, skulle disponeres ud fra en langsiktig og alsidig Betragtning, der ivaretager denne Ret ogsaa for Efterslægten.

4. juni 2012

Dagfinn Høybråten

Anne Tingelstad Wøien

Erling Sande

Hallgeir H. Langeland

Referert i Stortingets møte 28. september 2012.

«Forslaget blir under presidentens ansvar å bekjentgjøre ved trykken for å komme til avgjørelse på første, annet eller tredje storting etter neste valg.»

Dag Terje Andersen
president